

λέκτων. Εἰσελθόντες δὲ εἰς τὰ καθ' ἑκάστα ἐζητήσαμεν ὃ ἀποδείκνυται ὅτι οὔτε ἡ ἀπώλεια τοῦ δασέος πνεύματος ἐπῆλθε τοῦτου ἔνεκα ὅτι οἱ Λέσβιοι καὶ ἄλλοι τινὲς δὲν ἀπήγγελλον αὐτὸ τὸ παλαιόν, οὔτε αἱ μετοχαὶ εἰς-α-μενός ἐρχάμενος, τρεχάμενος καὶ εἰς-ούμενος, χαρούμενος ἀδελφούμενος κττ., οὔτε οἱ τύποι ῥωτάει, μιλάει, πατάει, τραγουδάει κττ. εἶνε ἀρχαῖοι, οὔτε τὸ λέγουν, κάνουν κττ. Δωρικόν, οὔτε τὸ τὴν Δωρικὴν καὶ Αἰολικὴν διάλεκτον χαρακτηρίζον ἂν ἀντὶ τοῦ Ἀττικοῦ καὶ Ἰωνικοῦ καὶ Κοινοῦ ἢ εὐρίσκεται ἐν τῇ κλίσει τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Εὐκόλως δὲ δύναται τις νὰ ἀποδείξῃ καὶ ὅτι οὔτε τὸ τ τῶν Δωριέων ἀντὶ τοῦ Ἀττικοῦ καὶ Ἰωνικοῦ καὶ Λεσβιακοῦ σ (λέγοντι λέγουσι, λέγοισι εἰκοσι, εἴκατι, τριακόσιοι, τριακατῖοι, κττ.) οὔτε τὸ τοῦ Δωρικοῦ Ἀορίστου καὶ Μέλλοντος ξ ἀντὶ τοῦ Ἰωνικοῦ καὶ Ἀττικοῦ καὶ Κοινοῦ σ (ἐδίδαξα, ἐχαρίζεσθαι κττ.) ἀπαντᾷ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ ὥσάυτως δὲ ὅτι τὰ ριθμητικὰ καὶ αἱ ἀντωνυμίαι τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἀνάγονται καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ Κοινῆς (πρβλ. τέσσαρες - πίσυρες, εἰκοσι-εἴκατι κττ. ἐκεῖνος-τῆνος, ἐγὼ-ἐγὼν, οἱ-τοί κττ.), καὶ καθόλου ὅτι ἡ κλίσις τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἐλάχιστον διαφέρει τῆς Κοινῆς.

Ἀφοῦ δὲ ἐγνώσθησαν ταῦτα δὲν δυνάμεθα τοῦ λοιποῦ, ὅπως μέχρι τοῦδε ἐγίνετο, νὰ καταφεύγωμεν εἰς ταύτην ἢ εἰς ἐκείνην ἐκ τῶν ἀρχαίων διαλέκτων, ἵνα ἐρμηνεύωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο (π.χ. τὴν προφορὰν τοῦ υ ὡς ου ὡς Βοιωτικὴν, τὸν τύπον ἀκριδας, τοῦ πατέρα κττ. ὡς Δωρικούς κττ.), ἂν μὴ καὶ ἐν ἄλλοις φαινομένοις τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἀνευρίσκονται σημεῖα ἱκανὰ ἀδιαφιλονίκητα τῶν διαλέκτων τούτων. Ὅπου δὲ φαίνεται ἀμφίβολος ἡ διάκρισις περὶ τοῦ ἀντι εἶνε διαλεκτικὸν ἢ τῆς Κοινῆς, ὀφείλει νὰ λαμβάνηται πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ προτιμᾶται ὁ καθόλου χαρακτήρ τῆς γλώσσῃς ἡμῶν καὶ ἡ πηγὴ αὐτῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ περὶ τῆς πηγῆς ταύτης ζήτημα, ἀπὸ τίνος τῶν ἀρχαίων διαλέκτων ἀνεπτύχθη ἡ νέα Ἑλληνικὴ ἢ λαλουμένη, δύνατον νὰ εἶνε γραμματολογικῶς ἀνωφελὲς καὶ ἡ περὶ τοῦτο ἐρευνᾶ περιττή, ὅπως ὁ Nicolai ἐν τῇ γραμματολογίᾳ τῆς νέας Ἑλληνικῆς φιλολογίας σελ. 9 ἀποφαίνεται. Ἀλλ' ὑπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν τ.ἔ. ὑπὸ τὴν ἔποψιν ἐκείνην, ἐν ἣ ἐρευνᾶται ἡ ἱστορικὴ γένεσις τῶν καθ' ἑκάστα φαινομένων, εἶνε σπουδαιότατον, διότι, ὅπως πᾶς τις εὐκόλως κατανοεῖ, ἡ τοῦ ζητήματος τούτου λύσις οὐ μόνον θαυμασίως προοδοποιεῖ τῇ ἐρευνῇ τῇ περὶ τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον εἶνε νὰ προηγηθῇ αὐτῆς, ὅπως καταστῇ γνωστὸν ἀπὸ τίνος φάσεως τῆς ἀρχαίας πρέπει νὰ ὁρμώμεθα κατὰ τὴν ἐξέτασιν.

Διερχόμενοι λοιπὸν τὴν ἱστορίαν τῶν λέξεων τῆς νέας Ἑλλήν. καὶ προσέχοντες μάλιστα τὴν σημασίαν αὐτῶν βλέπομεν ὅτι, ἐφ' ὅσον δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν αὐτὴν κατὰ τοὺς διαφόρους αἰῶνας, πᾶσαι σχεδὸν ἔχουσιν ἃς ἐν τῇ Κοινῇ καὶ τῇ Βυζαντικῇ γλώσσῃ εἶχον σημασίας. Καὶ τοῦτο δὲν φαίνεται ἡμῖν τυχαῖον, ἀλλὰ λόγον φυσικώτατον καὶ τοῖς χρόνοις μάλιστα συνάδοντα ἔχον. Ἀνάγκη ἄρα καὶ πρὸς τὰν νέαν ταύταν σπάρταν νὰ γάγῃ καὶ οὕτω βασανίσωσιν οἱ περὶ τὰ Ἱαπετικά πτοούμενοι τὰς λέξεις ἃς ἔχουσι συλλέξῃ καὶ ἃς ἀνακηρύττουσι μακρῶ τοῦ ἀρχαίου Ὀμήρου ἀρχαιοτέρας. Ἡ ἀπαίτησις ἡμῶν αὕτη πιθανὸν νὰ φανῇ πολλοῖς νέον βάρος προστιθέμενον τοῖς καὶ καθ' ἑαυτὰ ἤδη οὐ πᾶν ῥαδίως παραγγέλμασι τοῦ Κοραΐ καὶ Whitney, καὶ νὰ ὑποληφθῇ ὅτι οὕτως ἡ ἐξέτασις ἀποβαίνει δυσχερεστάτη καὶ πολυδάπανος ἐν ἀντιπαραβολῇ μάλιστα πρὸς τὴν μέθοδον τῶν ῥιζῶν, καθ' ἣν μικρὰ μόνον ἀνασκαφὴ εἰς ἐξαγωγήν μιᾶς συλλαβῆς καὶ ἡ ἀνακήρυξις ὅτι αὕτη εἶνε ῥίζα δηλοῦσα τὸ καὶ τὸ, καὶ καθ' ἣν ἐν μόνον βιβλίον, τὸ Ἑτυμολογικὸν τοῦ Γ. Κουρτίου παρέχον τὰς ῥίζας, ἐπῆρκει πληρέστατα εἰς πᾶσαν ἐτυμολογίαν. Τοῦτο δύνατον νὰ συμβῇ, ἀλλ' ἡμεῖς οὐχὶ τούτου αἰτίοι· ἡμεῖς πεποιθότες ἀδαμαντίνως ὅτι μόνῃ ἡ ἐκτεθεῖσα μέθοδος εἶνε ὀρθή, ἡσπᾶσθαι μὲν αὐτήν. Εἴθε δὲ ἄλλοι νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἥτοι νὰ ἀναιρέσωσι καὶ μεταδιδάξωσιν ἡμᾶς ἢ νὰ ἀκολουθήσωσι καὶ κατ' αὐτὴν ἐξετάσωσι τὰ τοῦ πατρῷου θησαυροῦ. Πρὸς τοῦτο βέβαια θὰ ᾔτο καλὸν ἂν ἰδιωτικὴ ἐπῆρχετο ἐπικουρία, ἀφοῦ ὁ θησαυρὸς οὗτος ὁσημέραι μετὰ τῆς γραφομένης ἀναμειγνυόμενος δυσερευνητότερος ἀποβαίνει καὶ ἀφοῦ ἡ κυβερνήσις διὰ πολλὰς ἄλλας ἀνάγκας δὲν δύναται νὰ πράξῃ ὅ, τι ἀλαχοῦ ἀπὸ πολλοῦ εἶνε ἐν ἐνεργείᾳ, τ.ἔ. νὰ διορίσῃ ἀνθρώπους καταλλήλους εἰς συλλογὴν καὶ νὰ χορηγῇ τὰ μέσα εἰς ἐπεξεργασίαν καὶ δημοσίευσιν τοῦ ὕλικου. Δὲν εὐρίσκει ἄρα τις τῶν πολυταλάντων Ἑλλήνων τὸ πρᾶγμα ἀξίον σπουδῆς;

[Ἐπεται τὸ τέλος].

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ.

Συμβαίνει καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν ἀνάλογόν τι μὲ τὸ συμβαῖνον εἰς τὸν στόμαχον. Ὅταν τοῦτου τὴν δυνάμιν ὑπερβαίνωσι τὰ βρώματα, δὲν τρέφουσι πλέον, ἀλλὰ γεννῶσι κακοχυμίας. Καὶ αἱ κακοχυμιαί τοῦ νοῦ, ὅταν μάλιστα ἀρχίσωσιν ἀπὸ τὴν ἀπαλὴν ἡλικίαν, γίνονται πλέον δυσθεράπευτοι παρὰ τὰς κακοχυμίας τοῦ σώματος. (Κοραΐς).